

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

قلمرو حقوق مالکیت فکری در ارقام (واریته‌های) جدید گیاهی

نگارش

راضیه حیدری

استاد راهنما

جناب آقای دکتر عباس کریمی

استاد مشاور

جناب آقای دکتر سعید حبیبیا

رساله برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

رشته حقوق مالکیت فکری

تیر ۸۷

۱۱۱۵۹۰

کتابخانه مرکزی
دانشگاه تهران

۱۳۸۸ / ۲ / ۱۳

جمهوری اسلامی ایران
دانشگاه تهران

شماره _____
تاریخ _____
پیوسته _____

اداره کل تحصیلات تکمیلی

باسمه تعالی

تعهد نامه اصالت اثر

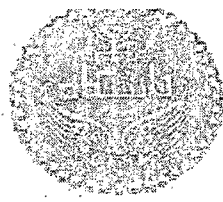
اینجانب راجیه حسینی متعهد می شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه / رساله حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این پژوهش از آنها استفاده شده است ، مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است. این پایان نامه / رساله قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است. در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادر شده توسط دانشگاه از اعتبار ساقط خواهد شد .
کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به پردیس / دانشکده / مرکز دانشگاه تهران می باشد .

نام و نام خانوادگی دانشجو راجیه حسینی

امضاء

آدرس : خیابان انقلاب اول خیابان فخر رازی - پلاک ۵ کد پستی : ۱۳۰۴۵/۵۶۸

لاکس : ۶۸۹۷۳۱۴

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

گروه آموزشی حقوق خصوصی و اسلامی

گواهی دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

هیات داوران پایان نامه کارشناسی ارشد: راضیه حیدری

گرایش:

در رشته : حقوق مالکیت فکری

با عنوان : قلمرو حقوق مالکیت فکری در ارقام (وارثه های) جدید گیاهی

را در تاریخ : ۱۳۸۷/۴/۴

به عدد	به حروف
۱۹۱-	نوزدهم

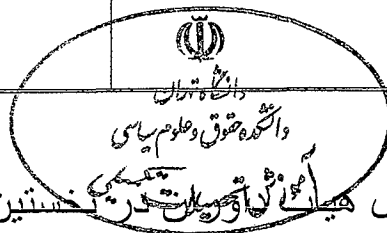
با نمره نهایی :

ارزیابی نمود.

۴

با درجه

ردیف	مشخصات هیات داوران	نام و نام خانوادگی	مرتبۀ دانشگاهی	دانشگاه یا موسسه	امضاء
۱	استاد راهنما استاد راهنمای دوم (حسب مورد):	دکتر عباس کریمی	دانشیار	دانشکده حقوق و علوم سیاسی	
۲	استاد مشاور	دکتر سعید حبیبی	استادیار	"	
۳	استاد داور (یا استاد مشاور دوم)	دکتر محمود باقری	استادیار	"	
۴	استاد داور (خارجی)	دکتر محمدرضا پروین	استادیار	پژوهشکده بیوتکنولوژی کشاورزی	
۵	نماینده کمیته تحصیلات تکمیلی گروه آموزشی:	دکتر سیدعزت اله عراقی	استاد	دانشکده حقوق و علوم سیاسی	

تذکر: این برگه پس از تکمیل هیات داوران در نخستین صفحه پایان نامه درج می گردد.

تقدیم بہ فرشتگان ابدی

پدرو مادرم

و بہ آنان کہ چگونہ اندیشیدن را بہ من آموختند.

چکیده

در عرصه رقابت و تجارت آزاد، حمایت از ارقام جدید گیاهی به عنوان یکی از قلمروهای جدید حقوق مالکیت فکری به نظام حق اختراع یا یک نظام خاص حمایتی مؤثر یا ترکیبی از این دو نظام واگذار شده است. در راستای بهره‌برداری بیشتر از توانمندی‌های علمی موجود در این عرصه بین‌المللی و تسهیل دستیابی به فناوری جدید حمایت از این ارقام در قانون ایران به یک نظام خاص حمایتی سپرده شده است. در این نظام از رقم جدیدی که شرایط ماهوی حمایت اعم از جدید بودن، تمایز، یکنواختی و پایداری و شرایط شکلی آن اعم نامگذاری رقم، ثبت تقاضانامه و پرداخت هزینه‌های ثبتی را برآورده نماید، حمایت می‌شود.

دارنده حق - که از وی با عنوان به‌نژادگر یاد می‌شود- به شخصی اطلاق می‌گردد که رقمی را برای اولین بار "اصلاح" و یا "کشف و بهبود" بخشیده باشد. دارنده حق از حق تولید یا تکثیر، حق آماده‌سازی به منظور تکثیر، حق واردات و صادرات و حق ذخیره و انبار نمودن مواد قابل تکثیر رقم خود به منظور انجام هر یک از فعالیت‌های فوق برای مدت ۱۸ سال منتفع خواهد شد. در راستای تأمین حمایت مؤثر از دارنده حق و تحت شرایطی این حقوق به مواد برداشت شده رقم مورد حمایت و سایر محصولات آن که مستقیماً از مواد اخیر به دست می‌آیند نیز تعمیم می‌یابد. چنانچه درخواست ثبت ارقام دیگری ارائه شود که از رقم مورد حمایت به وضوح متمایز نیستند یا تولید آنها مستلزم استفاده مکرر از رقم مورد حمایت است و یا از رقم مورد حمایت پایه مشتق شده اند؛ درخواست ثبت آنها پذیرفته می‌شود لیکن بهره‌برداری تجاری از این ارقام منوط به اخذ مجوز از دارنده حق رقم ثبت شده خواهد بود. به عبارتی حقوق به‌نژادگر به این سه گروه ارقام اخیر نیز تسری می‌یابد. به منظور توسعه و ترویج امر تحقیق و به‌نژادی و در راستای حفظ حقوق کشاورزان استثنائاتی چون استفاده غیر تجاری، استفاده به منظور تحقیقات به‌نژادی و بذر خود مصرفی کشاورزان خرده پا پیش‌بینی شده است، پیش‌بینی ضمانت اجرایی به شکل پرداخت نقدی نیز با هدف تضمین مؤثر بودن حقوق اعطایی و ترمیم خسارات وارده به دارنده حق صورت گرفته است.

فهرست مطالب

مقدمه	۱
بخش اول- موضوع و شرایط حمایت از ارقام جدید گیاهی	۱۶
فصل اول - نظام خاص حمایتی مؤثر	۱۷
مبحث اول - مفهوم نظام خاص حمایتی مؤثر	۱۹
مبحث دوم- شرایط یک نظام خاص حمایتی مؤثر	۲۲
مبحث سوم- تفاوت کشورها در برقراری نظام خاص حمایتی مؤثر	۲۶
بند اول- تعیین سطح آزادی موجود کشورها	۲۶
الف- کشورهای عضو سازمان تجارت جهانی و عضو نسخه ۱۹۹۱ کنوانسیون	۲۶
ب- کشورهای عضو سازمان تجارت جهانی و عضو نسخه ۱۹۷۸ کنوانسیون	۲۷
ج- کشورهای عضو نسخه ۱۹۹۱ کنوانسیون یا عضو نسخه ۱۹۷۸	۲۷
د- کشورهای عضو سازمان تجارت جهانی	۲۸
ه- کشورهایی که عضو هیچ توافق نامه مالکیت فکری مربوط به حمایت از ارقام گیاهی نباشند	۲۸
بند دوم - حق انتخاب‌های اختیاری کشورهای که فقط عضو سازمان تجارت جهانی هستند:	۲۸
الف- تعدیل و تغییر شرایط شایستگی حمایت	۲۹
ب- شرایط اضافی برای اعطاء حمایت:	۳۰
ج- تعدیل حقوق انحصاری، مواد مورد حمایت، مدت حمایت یا استثناءها و محدودیت‌های حق:	۳۱
فصل دوم- موضوع حمایت	۳۳
مبحث اول - تعریف رقم	۳۵
مبحث دوم- مواد گیاهی	۳۹
فصل سوم- شرایط حمایت از ارقام جدید گیاهی	۴۱
مبحث اول- شرایط ماهوی حمایت	۴۱
بند اول- جدید بودن	۴۲
بند دوم- تمایز	۴۵

- بند سوم- یکنواختی ۴۸
- بند چهارم- پایداری ۵۰
- مبحث دوم- شرایط شکلی حمایت ۵۲
- بند اول- نام گذاری رقم ۵۳
- بند دوم- ثبت و بررسی تقاضانامه ۵۵
- بند سوم- پرداخت هزینه های ثبت و هزینه های تداوم حمایت ۶۱
- بخش دوم: حدود حمایت از ارقام جدید گیاهی ۶۲
- فصل اول- آثار حمایت از ارقام جدید گیاهی ۶۳
- مبحث اول- صاحب حق ۶۳
- مبحث دوم- حقوق اعطایی ۶۶
- بند اول- نوع حقوق و مواد گیاهی که در قلمرو حق به نژادگر واقع می شوند ۶۶
- بند دوم- سایر ارقامی که در قلمرو حق به نژادگر واقع می شوند ۷۱
- الف- ارقامی که به وضوح از رقم مورد حمایت متمایز نباشند ۷۱
- ب- ارقامی که تولید آنها مستلزم استفاده مکرر از رقم مورد حمایت باشد ۷۱
- ج- ارقام مشتق شده از رقم پایه ۷۳
- مبحث سوم- استثنائات و محدودیت های وارد بر حق به نژادگر ۷۹
- بند اول- استثنائات حق به نژادگر ۷۹
- الف- فعالیت های خصوصی و غیر تجاری ۸۱
- ب- فعالیت با اهداف آزمایشی (علمی) ۸۱
- ج- فعالیت با هدف اصلاح سایر ارقام ۸۲
- د- حق امتیاز کشاورز ۸۲
- بند دوم- محدودیت های حق به نژادگر ۸۴
- مبحث چهارم- دامنه زمانی حق به نژادگر ۸۸
- بند اول- مدت حمایت ۸۸
- بند دوم- خاتمه حمایت ۸۹
- الف- سپری شدن مدت حمایت ۸۹
- ب- بطلان حق ۹۰
- ج- فسخ حق ۹۰

فصل دوم- تأثیر حمایت از ارقام جدید گیاهی	۹۲
مبحث اول- مزیت‌های حمایت از ارقام جدید گیاهی.....	۹۲
بند اول- تأثیرات کلی حمایت	۹۲
الف- تشویق و حمایت از توسعه و ابتکار و بازگشت سرمایه.....	۹۲
ب- کاهش موانع ورود به اشتغال به امر به‌نژادگری (اصلاح نباتات) و توسعه به‌نژادگری داخلی.....	۹۲
ج- افزایش تقاضای به‌نژادگران خارجی برای برخورداری از حمایت و توسعه بخش کشاورزی داخلی.....	۹۳
د- افزایش تعداد ارقام جدید اصلاح شده در محصولات اصلی	۹۳
ه- توسعه بخش تولید بذر / گیاه:.....	۹۴
و- سرمایه‌گذاری و انتقال تکنولوژی	۹۴
بند دوم-مزیت‌های خاص کنوانسیون یو.پو.....	۹۵
الف- فراهم نمودن سیستم ساده و هماهنگ در تقاضا نامه‌های درخواست حمایت	۹۵
ب- فراهم نمودن یک سیستم هماهنگ در بررسی تقاضا نامه	۹۵
مبحث دوم- چالش‌های حمایت از ارقام جدید گیاهی.....	۹۷
بند اول- منع حقوق مالکیت فکری از توزیع ارقام جدید گیاهی	۹۷
بند دوم- منع حقوق مالکیت فکری از اصلاحات مشارکتی نباتات	۹۸
بند سوم- تأثیر حقوق مالکیت فکری به عنوان بخشی از برنامه مدرنیزه سازی بر حفاظت از تنوع بیولوژیکی	۹۹
فصل سوم- نقض و ضمانت اجرا.....	۱۰۱
نتیجه	۱۰۵
پی‌نویس.....	۱۰۸
فهرست منابع	۱۱۱
پیوست‌ها	۱۱۵
چکیده انگلیسی	۱۳۱

مقدمه

در سال‌های اخیر دانش فن‌آوری زیستی^۱ به عنوان شاخصی از توسعه کشورها معرفی شده است. پیشرفت‌های اخیر در این زمینه، فرصت‌های منحصر به فردی را جهت توسعه کشورهای که از توانایی‌های بالقوه جهت پیشرفت در این زمینه برخوردار می‌باشند فراهم نموده است. گرچه فن‌آوری زیستی می‌تواند به روش‌های فراآوری سنتی فرآورده‌های لبنی و نان که در واقع با دخالت میکروارگانیسم‌ها امکان‌پذیر می‌گردد، اطلاق شود و همچنین می‌تواند نمایانگر پرورش و تکثیر گیاهان یا حیوانات منتخب باشد؛ لیکن تا زمانی که فن‌آوری زیستی محدود به روش‌های کاربردی سنتی یادشده بود هیچ مناقشه‌ای در زمینه شیوه و چگونگی استفاده از ژن‌ها و مالکیت آنها در عرصه ملی و بین‌المللی بروز نمی‌کرد. اما با تحول مهندسی ژنتیک^۲ و آغاز فن‌آوری مدرن در دهه ۱۹۷۰، امکان انتقال ژن‌ها بین گونه‌های متمایز فراهم آمد و همین امر باعث گردید که موضوع، مسائل و مشکلات نوین در حوزه ملی و به دنبال آن در عرصه بین‌المللی پدیدار شوند. با توجه به این وضعیت خطیر و با عنایت به امتیازات ویژه این دانش در مقایسه با سایر حوزه‌ها از جمله اشتغال‌زدایی مناسب، مصرف ناچیز انرژی و نیز ارزش افزوده بالا و درآمد‌زدایی می‌توان به اهمیت این دانش به عنوان یکی از کارآمدترین ابزار جهت توسعه کشور پی برد.

با توجه به ماهیت چند وجهی دانش فن‌آوری زیستی که از پیشرفت‌های سایر علوم از جمله زیست‌شناسی مولکولی، شیمی، فن‌آوری نانو و نظایر اینها استفاده می‌نماید؛ جهان امروز شاهد رشد سریع این دانش در بخش‌های مختلف کشاورزی، پزشکی، درمان، دارو سازی و محیط زیست می‌باشد. چشم انداز رشد و توسعه این دانش به گونه‌ای است که در حال حاضر هزاران محقق در سطح جهان در حال کار بر روی محصولات اصلاح شده ژنتیکی هستند که این پژوهش‌ها غالباً با

^۱. بر اساس ماده ۱ کنوانسیون تنوع زیستی، فن‌آوری زیستی (Biotechnology) به معنای هر کاربرد فن‌آوری است که از سیستم‌های زیستی، ارگانیسم‌های زیستی یا مشتقات آن استفاده می‌کند تا محصولات یا فرایندهایی را برای استفاده‌های ویژه به وجود آورد. همچنین بر اساس تعریف ارائه شده در فرهنگ بیوتکنولوژی کشاورزی و علوم وابسته فن‌آوری زیستی، دستکاری اختصاصی در زندگی موجودات زنده، به ویژه در سطح ژنتیک مولکولی است که باعث تولید مواد مفید می‌شود. (مستطب از خادمی حجت، بررسی نظام بین‌المللی حقوق مالکیت فکری در ارتباط با علم بیوتکنولوژی، ۱۳۸۲، ص ۱۵-۱۴)

^۲. مهندسی ژنتیک (Genetic engineering) تکنیک دست‌ورزی ساختار ژنتیکی سلول‌ها یا افراد از طریق حذف، ادغام یا تغییر ژن‌ها به طور انتخابی است. (ارزانی احمد و رضایی عبدالحمید، واژه نامه ژنتیک و اصلاح نباتات، جهاد دانشگاهی مشهد، ۱۳۷۷، ص ۴۲)

مقاصد کشاورزی، درمانی و بازسازی محیط زیست، استفاده از سوخت‌های جایگزین و غیره صورت می‌گیرد.^۱

قابلیت دسترسی به ارقام (واریته‌های) گیاهی اصلاح شده، برای صنایع کشاورزی و باغبانی از اهمیت حیاتی برخوردار است. مقاومت بالا در برابر بیماری‌ها، محصولات بهتر و باروری بیشتر به طور برجسته‌ای بر اقتصاد تولید یک محصول زراعی و مقبولیت آن برای مصرف کنندگان نهایی آن تأثیر می‌گذارد.^۲ امنیت غذایی برای جمعیت رو به افزایش جهان، تولید کشاورزی پایدار، لزوم افزایش درآمدهای کشاورزی و بالا بردن توسعه و بهبود اقتصادی مستلزم تلاش‌های پایدار در اصلاح و به‌نژادی گیاهی است.

علم و هنر اصلاح ترکیب ژنتیکی گیاه را -که برای افزایش بازده اقتصادی آنها صورت می‌گیرد- اصلاح یا به‌نژادی گیاهی (نباتی)^۳ گویند.^۴ به عبارت دیگر، اصلاح و به‌نژادی نباتات هنر و علم بهبود ژنتیکی گیاهان است.

از زمانی که بشر، به جای انتخاب تصادفی آنچه طبیعت برای او تأمین می‌نمود، برای نخستین بار اقدام به ترجیح یک نوع گیاه یا بذر (از نظر عملکرد) بر دیگری نمود، اصلاح نباتات به طور جزئی آغاز شد. احتمالاً شروع اصلاح گیاهان مختلف با آغاز کشاورزی همراه بوده است. زیرا زارعین برای کشت سال بعد خود ناگزیر به ذخیره تعدادی از بذور بوده و طبیعتاً از گیاهان قوی و دلخواه برای این منظور استفاده می‌نموده‌اند. گزینش برای برآوردن نیازهای خاص انسان منجر به ایجاد دامنه وسیعی از انواع ارقام زراعی در داخل یک گونه شد و در طول زمان اهمیت نسبی هنر و علم

۱. خادمی حجت، همان، ص ۳.

۲. پی‌نویس شماره ۱.

۳. Plant breeding

۴. فارسی محمد و باقری عبدالرضا، اصول اصلاح نباتات، جهاد دانشگاهی مشهد، ۱۳۷۷، ص ۱۱

اصلاح نباتات افزایش یافت. در شروع گزینش^۱، اصلاح نباتات به عنوان یک هنر محسوب می‌شد و توانایی شخص برای شناسایی ظاهری مطلوب‌ترین گیاهان یا بذور تنها ابزار قابل استفاده بود.^۲ در واقع از زمان شروع کشاورزی تا زمان کشف قوانین مندل، گزینش‌ها هوشیارانه و مبتنی بر اصول علمی نبود؛ یعنی کشاورزان و زارعین فلسفه انجام کارها را نمی‌دانستند و بیشتر گیاهان زراعی و ارقام بومی به وسیله همین روش مؤثر گزینش بدون آگاهی، اهلی شده‌اند.

ولی امروزه طراحی یک برنامه مؤثر ژنتیکی بر مبنای داشتن اطلاعات علمی میسر است و آگاهی از علم وراثت، ایجاد تنوع ژنتیکی مفید و گزینش افراد برتر را آسان می‌نماید. اساس علمی اصلاح نباتات پس از کشف قوانین مندل در سال ۱۹۰۰ شروع شد. مطالعات وی و انتشار قوانین وراثت در اوایل قرن بیستم سبب شد که علم ژنتیک پایه و اساس اصلاح نباتات را تشکیل دهد. بعد از مندل نیز تحقیقات متعددی بر روی وراثت صفات مختلف در گیاهان صورت گرفت. در حال حاضر، اکثر روش‌های اصلاح نباتات با توجه به قوانین ژنتیکی برنامه‌ریزی می‌شوند و پیشرفت‌های چشمگیر و سریع در به‌نژادی گیاهان مختلف مدیون کشف این قوانین می‌باشد.^۳

با گسترش حقوق مالکیت فکری به فزآورده‌های تولیدی بخش کشاورزی در دهه‌های گذشته، بخش خصوصی بیش از پیش به حضور و افزایش فعالیت‌های خود در این حوزه علاقه‌مند شده‌است. در این راستا فعالیت‌های اصلاح رقم‌های گیاهی که در سال‌های قبل بطور عمده توسط سازمان‌های دولتی به انجام می‌رسید، به صورت فزاینده‌ای به شرکت‌های بذر خصوصی منتقل می‌شوند. دهه ۱۹۸۰ شاهد ایجاد و گسترش فعالیت‌های چند ملیتی بود. شرکت‌هایی که اساس فعالیت خود را بر مسائل صنایع شیمی - کشاورزی نهاده بودند با آغاز عصر فن‌آوری زیستی به حوزه به‌نژادگران وارد شدند. علت ابتدایی چنین امری آن بود که این شرکت‌ها قصد داشتند فن‌آوری کشاورزی در حوزه

^۱ گزینش (selection) فرایند انتخاب و ترجیح برخی از افراد یک جمعیت برای تکثیر است زیرا این گونه افراد دارای صفات ارثی مطلوبی می‌باشند. به عبارت دیگر فرایندی است - چه طبیعی چه مصنوعی - که سبب افزایش نسبت ژنوتیپ‌های معین یا گروهی از ژنوتیپ‌ها در نسل بعدی شود. (ارزانی احمد و رضایی عبدالحمید، همان منبع، ص ۹۶)

^۲ آر. فهر والتر، م. زینالی خانقاه حسن، حسین زاده عبدالهادی و حق نظری علی، اصول ایجاد رقم زراعی، دانشگاه تهران، ۸۳، ص ۱۷.

^۳ فارسی محمد و باقری عبدالرضا، همان، صص ۱۱-۱۳. آر. فهر والتر، م. زینالی خانقاه حسن، حسین زاده عبدالهادی و حق نظری علی، همان.

رشد و گسترش ارقام گیاهی را به صورت یکپارچه در اختیار داشته باشند. از سوی دیگر نظام حمایتی حقوق مالکیت فکری می‌توانست بستر مناسبی برای اقتصادی نمودن سرمایه‌گذاری در این عرصه باشد.^۱

چرا که امروزه کارهای اصلاحی و به‌نژادی با مقیاس وسیع، مستلزم سرمایه‌گذاری مهم سالانه در زمین، تجهیزات تخصصی (از قبیل گلخانه، اتاق‌های رشد و آزمایشگاه)، نیروی متخصص انسانی و غیر آن است. برای کشف و توسعه یک رقم اصلاح شده، این هزینه‌ها و سرمایه‌گذاری باید سالیان متعددی تداوم داشته باشد، لیکن تغییر شرایط بازار می‌تواند امکان بازگشت سرمایه را از بین ببرد. بنابراین این قبیل فعالیت‌ها عموماً ریسک‌هایی را به همراه دارد. علاوه بر این ارقام جدیدی که پس از سال‌ها فعالیت خستگی‌ناپذیر و سرمایه‌گذاری‌های کلان، اصلاح می‌شوند غالباً، قابلیت تکثیر داشته و در نتیجه انتشار مقدار کمی از مواد قابل تکثیر یک رقم جدید گیاهی، رقم جدید می‌تواند به راحتی در دسترس همگان قرار گیرد. از آنجا که به‌نژادگران و متخصصان اصلاح نباتات قادر به تضمین بازده اقتصادی کافی از انتشار ابتدایی و اندک رقم جدید خود نیستند، اعطاء حق بهره‌برداری انحصاری به این به‌نژادگران، برای ایجاد انگیزه سرمایه‌گذاری خصوصی در زمینه اصلاح گیاه در ارقام و گونه‌های متعدد، کاملاً حیاتی است.^۲

بررسی حقوق به‌نژادگران گیاهی نشان می‌دهد که این موضوع دارای پیشینه‌ای طولانی و در برخی موارد رویکردهای متضاد است.

لزوم گسترش حمایت از حقوق مالکیت فکری به بخش کشاورزی همپای شیوه‌های اتخاذ شده در بخش صنعت به رشد تجارت بذر در اواخر قرن ۱۹ در کشورهای اروپایی باز می‌گردد.^۳ در آن زمان برخی انجمن‌ها و مجامع نیز در برخی از کشورها آغاز بکار نمودند، برای نمونه انجمن سوئدی بذر^۴ در سال ۱۸۸۶ شکل گرفت. شکل‌گیری دفتر بین‌المللی حمایت از مالکیت صنعتی^۱ در

^۱ . Dhar Biswajit, Sui Generis systems for Plants Variety Protection (A Discussion Paper), QUNO, 2002, p.7.

و خادمی حجت، همان، ص ۶۸.

^۲ . www.upov.int/en/about/training.html/module1

^۳ . اولین پیشنهاد قانونی برای حمایت از اختراعات کشاورزی، به منشور ۳ سپتامبر ۱۸۲۳ (مربوط به) دولت‌هایی با نظام پاپ برمی‌گردد که درخصوص اعلان مالکیت اختراعات و کشفیات جدید در زمینه مهارت‌های فنی و کشاورزی بود. این تمهید و اقدام کلی هرگز عملی نشد.

^۴ . the Swedish Seed Association

سال ۱۸۸۳^۲ موجب افزایش انگیزه به‌نژادگران برای درخواست برخورداری از حمایت حقوق مالکیت فکری در این حوزه شد. بند ۳ ماده ۱ کنوانسیون پاریس چنین مقرر می‌نماید:

«مالکیت صنعتی باید در مفهوم عام آن در نظر گرفته شود و این مفهوم نه تنها باید به صنعت و تجارت به مفهوم اخص اطلاق شود بلکه به جز این بر صنایع استخراجی و کشاورزی و کلیه محصولات طبیعی یا مصنوعی از قبیل انواع شراب، برگ توتون، میوه، دام، مواد معدنی، آب‌های معدنی، آبجو، گلها و آرد نیز شمول دارد.»^۳

با در نظر گرفتن وضع تکنولوژی در ۱۸۸۳، گنجاندن موضوعات کشاورزی در مفهوم «مالکیت صنعتی» تحت شمول کنوانسیون پاریس، احتمالاً با حمایت از علائم تجاری و اسامی مبدأ مرتبط می‌شد.^۴ با ورود به قرن بیستم و بروز نگرانی در زمینه نقش حقوق مالکیت فکری در ایجاد انحصار شخصی و در نتیجه افزایش قیمت‌ها در حوزه کشاورزی و کالاهای اساسی نظیر مواد غذایی، مسئله شناسایی حقوق به‌نژادگران گیاهی تا حدود زیادی مسکوت ماند. علیرغم اقدامات اولیه کشورهای اروپایی به منظور بررسی ایجاد حقوق به‌نژادگران گیاهی، تعیین حقوق خاص برای به‌نژادگران به سال ۱۹۳۰ در ایالات متحده آمریکا باز می‌گردد.^۵ البته اولین پیشنهادها در حمایت از ابداعات کشاورزی طبق قانون حق اختراع، در کنگره ۱۹۰۶ ایالات متحده آمریکا مطرح گردید با این مضمون که قوانین حق اختراع باید به نفع مبتکران محصولات باغبانی اصلاح شود. لیکن این لایحه و سایر لایحه‌هایی که در همین رابطه در سالهای ۱۹۰۷، ۱۹۰۸ و ۱۹۱۰ مطرح گردید، ناموفق بود. در نهایت در سال ۱۹۳۰ قانون «ثبت اختراعات گیاهی»^۶ به تصویب رسید.^۷ این مقررات به عنوان بخش ۱۶۴-۱۶۱

^۱ . the International Bureau of the Union for the protection of the Industrial Property

^۲ . این دفتر وظیفه اجرای مقررات کنوانسیون پاریس را برعهده دارد.

^۳ .Dhar Biswajit, op.cit, p3.

و خادمی حجت، همان ، ص ۶۵-۶۳.

^۴ . E.Maskus Keith and H.Reichman Jerome, International Public Goods and Transfer of Technology under a Globalized Intellectual property regime, published in the united state ,2005, ch 14, p368.

^۵ .Dhar Biswajit, op.cit.

و خادمی حجت، همان.

^۶ .Plant Patents Act

^۷ . قوانین مشابهی با قانون ایالات متحده آمریکا در کوبا (۱۹۳۷)، افریقای جنوبی (۱۹۵۲) و جمهوری کره (۱۹۳۷) تصویب شد.

قانون ایالات متحده بیش از همه در پیش‌نویس قانون گیاهیچه و بذر- که در همان سال ۱۹۳۰ به پارلمان آلمان ارائه شد- مورد تقلید قرار گرفت. لیکن این پیش‌نویس هرگز توسط پارلمان آلمان تصویب نشد.

قانون فعلی حق اختراع ایالات متحده امریکا باقی مانده است و مجموعه‌ای از حقوق را برای به‌نژادگران گیاهی در قالب نظام حق اختراع در نظر گرفته است. لیکن این قانون تنها گیاهانی که تکثیر آنها به صورت غیر جنسی انجام می‌شود را تحت پوشش قرار می‌داد و این امر بیشتر با هدف عدم اعطای حق ثبت و ایجاد انحصار در ارقام گیاهی که نظام غذایی مردم به آنها متکی بود صورت پذیرفت.^۱

مسئله درج حمایت از ارقام گیاهی در کنوانسیون پاریس، در سال ۱۹۳۲ در کنگره انجمن بین‌المللی حمایت از مالکیت صنعتی^۲ در لندن مطرح شد و پیشنهادات موافق و مخالفی را در خصوص ایجاد حق ثبت برای گیاهان به همراه داشت.^۳ مجدداً موضوع در سال ۱۹۳۹ مطرح گردید و بررسی آن به کنگره ۱۹۴۰ انجمن موکول شد؛ اما در فاصله وقفه جنگ جهانی دوم موضوع به نحو جدی توسط انجمن در میان گذاشته نشد. در نهایت در کنگره سال ۱۹۵۲ وین پیشنهادهای زیادی ارائه گردید. نمایندگانی از لوکزامبورگ، هلند، سوئیس و بریتانیا یک سیستم حمایتی خاص را پیشنهاد می‌دادند. راه حل نهایی این کنگره و کنگره بعدی انجمن در ۱۹۵۴ بیان نمود که: به منظور دستیابی به یک حمایت مؤثر برای ارقام جدید گیاهی، قوانین کشورهای عضو اتحادیه پاریس باید برای گیاهانی که دارای ویژگی‌های جدید مهم هستند یا نظام حق اختراع یا یک حمایت مناسب (تمهید قانونی) دیگری را پیش‌بینی نمایند و حمایت قانونی از اختراعات مربوط به قلمرو گیاهان نیز باید شبیه اختراعات صنعتی (مطابق بند ۳ ماده ۱ کنوانسیون) در قوانین هر یک کشورهای عضو باشند. به هر حال، انجمن فوق عملاً موفق نشد که توجه کنفرانس بازننگری پاریس (لیسون) - که در سال ۱۹۵۸ برگزار گردید - را برای انتخاب حمایت از ارقام جدید به عنوان یکی از موضوعات بحث کنفرانس جلب نماید. اگر چه در این کنفرانس به اعطای حق ثبت به ارقام گیاهی توجه شد اما از آنجا که نظر کلی بر لزوم ایجاد یک قانون خاص برای اعطای چنین حقی متمرکز بود اقدام عملی در این راستا صورت نپذیرفت. به نظر می‌رسد این امر در راستای روش اتخاذ شده توسط کشورهای

^۱ . E.Maskus Keith and H.Reichman Jerome, op.cit, p 369.

^۲ . International Association for the Protection of Industrial Property (AIPPI)

^۳ . نماینده کشور آلمان پیشنهاد داد که بایستی برای گیاهانی که ویژگی‌های کاملاً جدیدی را نشان می‌دهند، حق Patent ایجاد شود. و برای موارد (خلقیات) کم اهمیت‌تر یک حق کمتری به نوعی شبیه یک نامگذاری جدید مقرر شود. نمایندگان دیگری بویژه انگلیسی‌ها با ابتکار گسترش و تعمیم حق اختراع برای گیاهان مخالفت کردند.

اروپایی در کنفرانسی که در سال ۱۹۵۷ برگزار گردید صورت پذیرفته باشد. در ۲۲ فوریه سال ۱۹۵۷، دولت فرانسه برای ۱۲ کشور اروپای غربی^۱ دعوت‌نامه‌هایی را ارسال نمود تا در یک کنفرانس دیپلماتیک که از روزهای ۷ تا ۱۱ ماه می سال ۱۹۵۷ در پاریس به منظور بررسی ایجاد یک نظام بین‌المللی در حمایت از ارقام گیاهی برگزار می‌شد، حضور بهم رسانند. فرانسه شرکت‌کنندگان را محدود به کشورهای کرده بود که از نگرانی آنها نسبت به این موضوع مطلع و آگاه بود. بنابراین ایالات متحده آمریکا به علت اینکه قانون حق اختراع گیاهی آن کشور حمایت را به ارقام تکثیر شده به طریق غیرجنسی محدود کرده بود، دعوت نشد. نتایج کنفرانس در سند نهایی پذیرفته شده در روز ۱۱ ماه می منعکس گردید. این سند مشروعیت حق به‌نژادگران را برسمیت شناخته و به عنوان شرایط حمایت پیش‌بینی نمود که رقم جدید باید از هر رقم موجود دیگری متمایز بوده و در ویژگی‌های اساسی خود به قدر کافی یکنواخت و پایدار باشد. همچنین اصل استقلال حمایت در هر کشور را نیز تصدیق نمود.

در جریان برگزاری دومین جلسه کنفرانس که از ۲۱ نوامبر تا روز ۲ ماه دسامبر سال ۱۹۶۱ در پاریس برگزار شد پیش‌نویس یک کنوانسیون بین‌المللی برای حمایت از ارقام جدید برای بررسی در کنفرانس ارائه شد. مسئله مهم مورد بحث این بود که آیا این کنوانسیون در انطباق با قواعد کنوانسیون پاریس هست یا خیر. بحث بر سر این مسئله منجر به گنجاندن بند ۱ در ماده ۲ آن کنوانسیون گردید که تأکید می‌کند: «هر یک از اعضای اتحادیه می‌توانند حق به‌نژادگر را یا با اعطاء یک عنوان خاص حمایت یا با اعطاء نظام حق اختراع به رسمیت بشناسد. با این حال، اعضای که قوانین ملی آنها حمایت را به هر دو شکل مجاز می‌داند، فقط می‌توانند یکی از اشکال حمایت را برای یک یا همان جنس‌ها و گونه‌ها پیش‌بینی نمایند.»

بدین ترتیب کنوانسیون یو.پ.و.^۲ در روز ۲ ماه دسامبر سال ۱۹۶۱ تصویب و در روز ۱۰ ماه اگوست ۱۹۶۸ لازم‌الاجرا گردید. این کنوانسیون را می‌توان نخستین نظام بین‌المللی حمایت از حقوق به‌نژادگران گیاهی دانست. باتوجه به پیش‌بینی بازبینی دوره‌ای در ماده ۲۷ کنوانسیون، نخستین

۱. اتریش، بلژیک، دانمارک، فنلاند، جمهوری فدرال آلمان، ایتالیا، هلند، نورژ، اسپانیا، سوئیس، سوئد و بریتانیا.

۲. Union internationale pour la protection des obtentions végétales (The International Union for the Protection of New Varieties of Plants)

اصلاح و بازبینی آن در روز ۱۰ ماه نوامبر سال ۱۹۷۲ صورت پذیرفت که در روز ۱۱ ماه فوریه ۱۹۷۷ لازم الاجرا شد. بدین ترتیب کنوانسیون در نهمین سال حیات خود، تنها توانست توجه ۱۲ کشور را برای الحاق جلب نماید.^۱ یکی از عوامل عدم تمایل کشورها برای پذیرش کنوانسیون سختی و جدیت قوانین آن، بخصوص تعهد اعضا برای انتخاب فقط یک سیستم حمایتی (یا نظام حق اختراع یا حمایتی از نوع کنوانسیون) بود.^۲ کار اصلاح و تجدید نظر مجدد کنوانسیون به سرعت آغاز شد. در اکتبر ۱۹۷۴، شورای کنوانسیون کمیته‌ای از کارشناسان برای تفسیر و بازبینی آن ایجاد نمود. ۶ جلسه از این کمیسیون بین ماه فوریه سال ۱۹۷۵ و ماه سپتامبر سال ۱۹۷۷ برگزار شد و شورا در ماه دسامبر ۱۹۷۷ برگزاری یک کنفرانس دیپلماتیک در روزهای ۲۳-۹ ماه اکتبر ۱۹۷۸ را مطرح کرد.

در تلاش برای وسعت یافتن عضویت کنوانسیون، دعوت‌نامه‌هایی در سطح وسیع منتشر شد که به دول غیرعضو اجازه می‌داد به عنوان ناظر در کنفرانس شرکت نمایند. در نهایت، حدود ۲۷ کشور غیرعضو از جمله ایالات متحده آمریکا و تعدادی از کشورهای در حال توسعه حاضر شدند. از نتایج مهم این کنفرانس اصلاح ماده ۲ کنوانسیون بود که امکان الحاق کشورهای دیگری که حمایت دوگانه از ارقام گیاهی را مجاز می‌دانستند، فراهم نمود.^۳ به موجب این ماده و ماده ۳۷ هر کشوری که قبل از الحاق از یک نظام دوگانه حمایتی برخوردار بوده است، با اعلام به دبیر کل کنوانسیون، در زمان سپردن اسناد خود می‌تواند شیوه حمایتی خود را ادامه دهد. بنابراین، کنوانسیون اصلاح شده توانست تایید ایالات متحده را در روز ۱۲ ماه نوامبر ۱۹۸۰ به خود جلب نماید. ایالات متحده آمریکا در کنار

^۱ در ۲ دسامبر ۱۹۶۱ توسط نمایندگانی از بلژیک، فرانسه، آلمان، ایتالیا و هلند امضاء شد. در ۲۶ نوامبر ۱۹۶۲، امضا کشورهای دانمارک و بریتانیا هم اضافه شد. بعد از آن سوئیس نیز در ۳۰ نوامبر آن را امضا کرد. به دنبال تایید و تصویب کنوانسیون توسط هلند، آلمان و بریتانیا در ۱۰ اگوست ۱۹۶۸ لازم الاجرا شد. دانمارک نیز در ۶ سپتامبر ۱۹۷۱ و سوئد در ۱۷ نوامبر ۱۹۷۱ سند الحاق خود را ارائه دادند. پس از اصلاح و لازم الاجرا شدن کنوانسیون در ۱۹۷۷ آفریقای جنوبی (۷ اکتبر ۱۹۷۷) اسرائیل (۱۲ نوامبر ۱۹۷۹) و اسپانیا (۱۸ آوریل ۱۹۸۰) نیز به آن ملحق شدند.

^۲ اگرچه ایالات متحده آمریکا نخستین کشوری بود که حقوق ملی حمایت از گونه‌های گیاهی در بخش کشاورزی را تدوین نمود لیکن به عضویت کنوانسیون در نیامد. در حقیقت این امر ناشی از تفاوت‌های عمده نظام ملی حمایتی این کشور با نظام پیش‌بینی شده در کنوانسیون بود.

^۳ در اصلاح اخیر لیست گونه‌هایی که به نسخه ۱۹۶۱ ضمیمه شده بود؛ حذف گردید و به موجب ماده ۴ نسخه جدید مقرر شد که اعضا باید حمایت را حداقل برای ۵ گونه یا جنس که در ۸ سال به ۲۴ گونه افزایش می‌یافت به کار برند. علاوه بر این یک مهلت ارفاقی اضافه شد که خرید و فروش ارقام را تا ۱ سال قبل از اینکه تقاضای ثبت مطرح شود؛ اجازه می‌داد.

قانون حق اختراع گیاهی سال ۱۹۳۰ با تصویب قانون حمایت از ارقام گیاهی در سال ۱۹۷۰ حمایت را به گیاهان تکثیر شده به روش جنسی و یا از طریق غده تعمیم داده بود.^۱

با افزایش روزافزون استفاده و استعمال بیوتکنولوژی در فعالیت‌های اصلاح گیاهان که به طور طبیعی افزایش تقاضای تحصیل سیستم حق اختراع در محصولات کشاورزی را به همراه داشت؛ ۱۷ کشور عضو کنوانسیون در سال ۱۹۸۶ به بازنگری نسخه ۱۹۷۸ مصمم شدند. این تقاضاها پس از اعطای اولین حق اختراع به یک رقم زراعی اصلاح شده در ایالات متحده تشدید شد. هدف اصلی این بازنگری تقویت حق به‌نژادگران بود. دلیل اصلی این بازنگری، آنطور که در کنفرانس دیپلماتیک بازنگری کنوانسیون مطرح شد، پاسخ به این مسئله بود که با توجه به هزینه‌های جایگزین نمودن تکنولوژی‌های جدید و هزینه‌های تولید و توسعه ارقام جدید، آیا نظام حقوقی مقرر در کنوانسیون برای تأمین هزینه‌های هنگفت فعالیت‌های اصلاحی مناسب و کافی است؟!

لذا اعضا کنفرانس نسخه ۱۹۹۱ را مورد پذیرش قرار دادند. این نسخه کنوانسیون با تودیع سند پذیرش حداقل ۵ کشور به عنوان یک سند قانونی بین‌المللی لازم الاجرا می‌گردید که این امر در ماه آوریل ۱۹۹۸ حاصل گردید. تفاوت‌های کلیدی این نسخه با نسخه ۱۹۷۸ در سه بخش کلی است:^۲

۱. شمول رقم‌هایی که قابلیت برخورداری حمایت را دارند^۳؛

۲. ماهیت حقوق اعطایی به به‌نژادگران^۴؛

^۱ . Ibid, p 369-375.

^۲ . Dhar, Biswajit, op.cit, P.10-12.

^۳ . در بازنگری سال ۱۹۹۱ کشورها می‌بایست یک پوشش حمایتی کامل از همه گونه‌ها را فراهم می‌آوردند اما این امر فوری نبود. به موجب بند ۱ ماده ۳ به کشورهای عضو یک فرصت ۵ ساله انتقالی داده شد و اعضاء جدید ضمن حمایت از ۱۵ گونه در زمان الحاق طی ۱۰ سال بعد از الحاق بایست همه گونه‌ها را مورد حمایت قرار دهند. در حالیکه طبق نسخه ۱۹۷۸ کشورها باید در مراحل مختلف حمایت از ارقام را به انجام می‌رسانند لیکن امر حمایت مستلزم پوشش کامل همه گونه‌ها نبود. این احتمال وجود داشت که به‌نژادگر که در کشوری که قصد درخواست حمایت از آن را داشت رقم او از ارقام مشمول حمایت نباشد یعنی در فهرست ارقامی که آن کشور در قانون خود به عنوان ارقام مشمول حق پیش‌بینی نموده بود اسم رقم متقاضی حمایت عنوان نشده بود.

^۴ . در بازنگری ۱۹۹۱ حق تولید یا تکثیر، آماده‌سازی به منظور تکثیر، عرضه به منظور استفاده تجاری، صادرات و واردات مواد قابل تکثیر و انبار و ذخیره نموده مواد به منظور انجام هر یک از فعالیت‌های ذکر شده به عنوان حقوق اعطایی برای صاحب حق در نظر گرفته شد که تحت شرایط خاصی به ماده برداشت‌شده از رقم و محصولات به‌دست آمده از مواد اخیر نیز گسترش می‌یابد. لیکن در نسخه ۱۹۷۸ به‌نژادگر تنها از حق تولید با اهداف تجاری و عرضه و فروش ماده قابل تکثیر برخوردار بود و از مواد برداشت‌شده رقم جدید حمایتی صورت نمی‌گرفت.

۳. حقوق مربوط به «ارقام مشتق شده از رقم پایه»^۱.

الزام کشورهای عضو سازمان تجارت جهانی به ارتقاء حمایت از حقوق مالکیت فکری در بخش کشاورزی و گسترش آن به حمایت از ارقام جدید گیاهی از طریق نظام ثبت اختراع یا یک نظام خاص حمایتی و یا ترکیبی از این دو نظام می‌باشد.^۲ در موافقت‌نامه تریپس تنها الزام‌های بسیار کلی در رابطه با حمایت از ارقام گیاهی ذکر شده است. گرچه این موافقت‌نامه به طور مستقیم به تعیین جزئیات الزام‌ها اشاره نمی‌کند، لیکن این الزام کلی تنها یکی از الزام‌های آن برای ایجاد تحول اساسی در نظام‌های حمایتی حقوق مالکیت فکری در کشورهای در حال توسعه به شمار می‌رود و اکثر این کشورها برای رسیدن به نقطه‌ای که هم اکنون کشورهای صنعتی در آن ایستاده‌اند ملزم به رشد و اصلاح نظام‌های حقوقی خود خواهند بود. در حقیقت این موافقت‌نامه در حرکت به سوی تصویب و هماهنگ‌سازی نظام‌های حقوق مالکیت فکری با سطح وسیع‌تر و مؤثرتری از حمایت‌ها از مالکین این حقوق در کشورهای در حال توسعه است. اکثر کشورها علیرغم عدم الزام موافقت‌نامه اقدام به تصویب اشکال مختلفی از قوانین حمایتی حقوق به‌نژادگران گیاهی به پیروی از مدل کنوانسیون یو.پو نموده‌اند.^{۳-۴}

^۱ . شمول این ارقام در بازنگری سال ۱۹۹۱ از مهمترین تغییرات کنوانسیون بود. بر اساس این تغییر، مقرره‌ای که در نسخه ۱۹۷۸ با عنوان معافیت تحقیقات به‌نژادگران این اجازه را می‌داد که آزادانه و با مقاصد تحقیقاتی از رقم مورد حمایت برای ایجاد سایر ارقام استفاده نمایند محدود گشت. با پیش بینی مفهوم «رقم اساساً مشتق شده از رقم پایه» از ارقامی که با روش‌های مختلف از رقم مورد حمایت مشتق می‌شدند حمایت می‌گردد لیکن بهره‌برداری تجاری از این ارقام مشتق‌شده را منوط به موافقت به‌نژادگر رقم پایه نموده است.

^۲ . بند ۳ ماده ۲۷ موافقت‌نامه تریپس «اعضاء همچنین می‌توانند در مورد قابل ثبت بودن اختراعات استثنائات ذیل را قائل شوند:
الف- روش‌های تشخیص، درمان و جراحی برای مداوای انسان یا حیوان؛

ب- گیاهان و حیوانات غیر از میکروارگانیسم‌ها و فرایندهای اساساً بیولوژیک برای تولید نباتات و حیوانات غیر از فرایندهای غیربیولوژیک و میکروبیولوژیکال. به هر حال، اعضاء باید برای حمایت از ارقام گیاهی از طریق نظام حق اختراع یا یک نظام خاص حمایتی مؤثر یا ترکیبی از آنها ترتیباتی مقرر نمایند. مفاد این بند چهارسال پس از تاریخ لازم الاجرا شدن موافقت‌نامه سازمان تجارت جهانی مورد بررسی مجدد قرار خواهد گرفت».

^۳ . Dhar, Biswajit, op.cit, P.3.

^۴ . در بسیاری از توافق‌نامه‌های دوجانبه و منطقه‌ای نیز مسئله قابلیت ثبت اختراعات بیوتکنولوژیکی و حمایت از ارقام گیاهی مورد توجه قرار گرفته است. برخی از این توافق‌نامه‌ها قابلیت ثبت گیاهان و حیوانات و الحاق کشورهای در حال توسعه طرف قرارداد به کنوانسیون یو.پو را لازم نموده‌اند. از نمونه‌های اخیر می‌توان به موافقت‌نامه تجارت آزاد امریکای مرکزی (Central American Free Trade Agreement (NAFTA)) ، پیش‌نویس منطقه آزاد تجاری ایالات متحده امریکا (Free Trade Area of the Americas)

در ایران تا سال ۱۳۸۲ هر قسم اختراع و اکتشاف مربوط به بخش فلاحت (کشاورزی) بر اساس قانون ثبت علائم و اختراعات ۱۳۱۰ حمایت می‌گردید.^۱ به موجب آن قانون، مخترع می‌توانست با ثبت اختراع خود در اداره ثبت شرکت‌ها و علائم تجارتي و اختراعات تهران^۲ (که در حال حاضر جزء تشکیلات سازمان ثبت اسناد و املاک کشور است) از حق انحصاری ساخت یا فروش یا اعمال و یا استفاده از اختراع بهره‌مند گردد. این حق به موجب ورقه اختراع، با تقاضای ثبت برای ابداع یک محصول صنعتی جدید و یا کشف هر وسیله جدید یا اعمال وسایل موجوده به طریق جدید برای تحصیل یک نتیجه یا محصول صنعتی و فلاحتی، برای مدت حداکثر ۲۰ سال اعطاء می‌گردید.^۳ با وجود اینکه برای صدور ورقه اختراع شرط خاصی لازم نبود و بررسی تقاضانامه برای صدور ورقه اختراع تنها به این موضوع محدود می‌شد که اختراع قبلاً توسط شخص دیگری به ثبت نرسیده باشد، لیکن چنانچه ثابت می‌شد اختراع جدید نبوده است (یعنی اختراع در قلمرو دانش سابق و مجموعه اطلاعات علمی و فنی آن اختراع موجود بوده) و یا قابلیت استفاده فلاحتی را نداشته است (یعنی عملاً در هیچ زمینه‌ای از فلاحت قابل استفاده یا قابل ساخت نیست) ورقه اختراع باطل می‌گردید (ماده ۳۷).^۴

در ۱۳۸۲/۴/۲۹ مجلس شورای اسلامی قانون ثبت ارقام گیاهی، کنترل و گواهی بذر و نهال را - که در ۱۳۸۲/۵/۸ به تایید شورای نگهبان رسید- در ۱۴ ماده تصویب نمود. به موجب این قانون، وزارت جهاد کشاورزی موظف گردید به منظور حفاظت از منافع ملی، ساماندهی امر کنترل و گواهی بذر و

(FTAA)، موافقت‌نامه تجارت آزاد ایالات متحده امریکا- اردن (Free Trade agreements USA- Jordan) اشاره نمود. به رغم اینکه اعضاء طبق قسمت ب بند ۳ ماده ۲۷ در پیاده نمودن یک سیستم حمایتی خاص از نوع غیر کنوانسیون آزادند، این توافق‌نامه‌های کنوانسیون یو.پو.را وسیله مناسب حمایت از حقوق به‌نژادگران گیاهی اعلام می‌کنند. چنین موافقت‌نامه‌های دوجانبه یا منطقه‌ای در افزایش سریع تعداد اعضاء جدید کنوانسیون تاثیر داشته است. (مستنبط از

Resource book on Trips and Development (unctad), ICTSD, 2005, p 409.

۱. بر اساس ماده ۲۶ قانون ثبت علائم و اختراعات ۱۳۱۰

۲. نام آن به اداره ثبت شرکت‌ها و مالکیت صنعتی تغییر یافته است.

۳. مواد ۲۷ و ۲۳ قانون ثبت علائم و اختراعات ۱۳۱۰

۴. حبیب‌سعید، جزوه درس حقوق مالکیت صنعتی، نیمسال اول ۱۳۸۵-۱۳۸۴، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.

۵. با تصویب قانون ثبت اختراعات، طرحهای صنعتی و علائم تجاری (مصوب ۱۳۸۶/۱/۳ مجلس شورای اسلامی که در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۳ به تایید شورای نگهبان رسیده است) این قانون به عنوان قانون مادر در زمینه مالکیت صنعتی محسوب می‌گردد و قانون ۱۳۱۰ و آیین‌نامه‌های مربوطه آن ملغی گردیده است (روزنامه رسمی شماره ۱۸۳۸۹-۱۳۸۷/۲/۱).